

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

© Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2012. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır. Daha fazla bilgi için, bu belgenin sonunda bulunan yazarın telif hakkı ile ilgili kısmı okuyabilirsiniz.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

BÜYÜK DAİRE

O'HALLORAN VE FRANCIS/BİRLEŞİK KRALLIK DAVASI

(Başvuru numaraları 15809/02 ve 25624/02)

KARAR

STRAZBURG

29 Haziran 2007

O'Halloran ve Francis/Birleşik Krallık davasında,

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Büyük Dairesi heyet olarak :

Jean-Paul Costa, *Başkan*,
Luzius Wildhaber,
Christos Rozakis,
Nicolas Bratza,
Boštjan M. Zupančič,
Rıza Türmen,
Volodymyr Butkevych,
Josep Casadevall,
Matti Pellonpää,
Snejana Botoucharova,
Stanislav Pavlovski,
Lech Garlicki,
Javier Borrego Borrego,
Alvina Gyulumyan,
Ljiljana Mijović,
Egbert Myjer,
Ján Šikuta, *hakimler*,

ve Vincent Berger, *hukuk danışmanı (jurisconsulte)*,

olarak 27 Eylül 2006 ve 23 Mayıs 2007 tarihlerinde toplanmıştır ve bu son tarihteki oturumda aşağıdaki kararı vermiştir :

USUL

1. Davanın temeli olan başvurular (n°s 15809/02 ve 25624/02), Birleşik Krallık ve Kuzey İrlanda'ya karşı bu devletin iki vatandaşı olan Sayın M. Gerard O'Halloran ve M. Idris Richard Francis (« başvurucular ») tarafından Mahkeme'ye, sırasıyla 3 Nisan 2002 ve 15 Kasım 2001 tarihlerinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına İlişkin Sözleşme'nin (« Sözleşme ») 34. maddesi uyarınca yapılmıştır.

2. Başvurucuların birinin adli yardımdan faydalanmasına karar verilmiştir ve her iki başvurucu Londra'da Liberty Derneği'nden J. Welch tarafından temsil edilmiştir. Birleşik Krallık Hükümeti (« Hükümet »), Londra'daki Milletler Topluluğu (Commonwealth) ve Dışişleri Bakanlığı'ndaki ajanı (görevlisi) Sayın D. Walton tarafından temsil edilmiştir.

3. Sayın O'Halloran, esasen ve sadece suç fiili için öngörülen cezaya çarptırılma tehtidi altında vermiş olduğu beyanlarından dolayı mahkum edildiğini iddia etmektedir. Sayın Francis, işlediğinden şüphelenilen suç ile ilgili delil vermek zorunda kalmasının kendi aleyhine beyanda bulunmama

hakkının ihlali olduğundan şikayet etmektedir. Her iki başvuru Söleşme'nin 6 §§ 1 ve 2 maddesinin ihlal edildiğini öne sürmektedirler.

4. Başvurular Mahkeme'nin Dördüncü Dairesi'ne gönderilmiştir (Mahkeme İçtüzüğü'nün 52 § 1 maddesi). 26 Ekim 2004 tarihinde bu başvurular birleştirilmiş ve 25 Ekim 2005 tarihinde aşağıda isimleri bulunan hakimlerden oluşan bu Daire'nin bir heyeti tarafından bu başvurular, kabuledilebilir bulunmuştur : Josep Casadevall, Nicolas Bratza, Matti Pellonpää, Stanislav Pavlovski, Lech Garlicki, Ljiljana Mijović, Ján Šikuta ve Michael O'Boyle, Daire Yazı İşleri Müdürü. 11 Nisan 2006 tarihinde Daire, Büyük Daire lehine feragat etmiştir ve tarafların hiçbirine buna karşı çıkmamıştır (Söleşme'nin 30. maddesi ve İçtüzüğü'nün 72. maddesi).

5. Büyük Daire heyetinin oluşumu Söleşme'nin 27 §§ 2 et 3 maddesi ve İçtüzüğü'nün 24. maddesine uygun olarak yapılmıştır. 19 Ocak 2007 tarihinde Mahkeme Başkanı Luzius Wildhaber'in görev süresi sona ermiştir. Jean-Paul Costa onun yerini almıştır ve bu tarihten itibaren bu davada Büyük Daire Başkanı görevini yerine getirmiştir (İçtüzüğü'nün 9 § 2 maddesi). Söleşme'nin 23 § 7 maddesi ve İçtüzüğü'nün 24 § 4 maddesi gereğince Luzius Wildhaber ve Matti Pellonpää, görev sürelerinin bitiminden sonra heyette yer almaya devam etmişlerdir.

6. Başvurucular ve Hükümet, Büyük Daire önünde davanın esası ile ilgili beyanlarını sunmuşlardır.

7. 27 Eylül 2006 tarihinde Strazburg İnsan Hakları Sarayında bir duruşma yapılmıştır (İçtüzüğü'nün 59 § 3 maddesi).

Bu duruşmaya :

– *Hükümet adına*

Baylar	D. WALTON,	<i>ajan,</i>
	D. PERRY,	<i>temsilci,</i>
Bayan	L. CLARKE,	
Baylar	M. MAGEE,	
	J. MOORE,	<i>danışmanlar ;</i>

– *Başvurucular adına*

Baylar	B. EMMERSON <i>QC</i> ,	<i>temsilci,</i>
	J. WELCH,	<i>avukat,</i>
	D. FRIEDMAN,	<i>danışman,</i>
	G. O'HALLORAN,	
	I. FRANCIS,	<i>başvurucular.</i>

katılmıştır.

Mahkeme, Baylar Emmerson ve Perry'nin beyanlarını ve hakimlerin sorularına verdikleri cevapları dinlemiştir.

OLAYLAR

I. DAVANIN KOŞULLARI

8. Başvurucular sırayla 1933 ve 1939 yıllarında doğmuşlardır ve sırayla Londra'da ve Petersfield'te ikamet etmektedirler.

A. Sayın O'Halloran (başvuru n° 15809/02)

9. 7 Nisan 2000 tarihinde saat 4:55'te hız limitinin saatte 65 km olduğu bir yerde, başvurunun sorumlu olduğu T61 TBX plakalı bir aracın, otoyolda saatte 111 km hızla giderken bir radar tarafından fotoğrafı çekilmiştir.

10. 17 Nisan 2000 tarihinde, radar kontrolünden sorumlu olan Essex polis merkezi aşağıdaki hususları yazmıştır :

« Elimizde T61 TBX plakalı araç sahibinin maksimum hız sınırını aştığını gösteren bir fotoğraf bulunmaktadır. (...) Sürücü hakkında aşırı hızdan dolayı ceza soruşturması açılması düşünülmektedir. (...) Suçun işlendiği sırada siz, aracın sürücüsü olarak belirlenmişsiniz ve 2. sayfadaki görüşte bulunan hükümlere uyma yasal yükümlülüğü altındasınız. 28 gün içinde buna uymazsanız hakkınızda belirtilen suçu işlemiş olacağınız ve suçun öngördüğü maksimum cezaya çarptırılabilmeniz konusunda sizi uyarmak zorundayım. Bu ceza 1 000 Sterlin para cezası ve ehliyetinizden altı puan düşürülmesidir. »

11. Ekli cezai takip notu (*Notice of Intended Prosecution*) başvurucaı, araç şöförü hakkında ceza takibi açılmasının düşünüldüğü konusunda bilgilendirmektedir. Başvurucu suçun işlendiği sırada direksiyonda olan şahsın tam ismini ve adresini belirtmeye veya sürücüyü ortaya çıkarmak için başvurunun kendisinde bulunan tüm bilgileri vermeye davet edilmiştir. Başvurucuya, karayolu ulaşımı ilgili 1988 tarihli yasanın 172. maddesi gereğince istenen bilgilerin verilmemesinin cezai bir suç oluşturacağı hatırlatılmıştır.

12. Başvurucu bu mektuba, olayların olduğu dönemde kendisinin sürücü olduğunu belirterek cevap vermiştir.

13. 27 Mart 2001 tarihinde, başvurucaı hız sınırını aşma konusunda ifade vermek için Kuzey Essex *magistrates' court*'un (mahkemenin) önüne çıkarılmıştır. Davadan önce başvurucaı, Sözleşme'nin 6. maddesi ile birlikte 1984 tarihli polis ve cezai konularda delil ile ilgili yasanın 76. ve 78. maddelerini (*Police and Criminal Evidence Act 1984*) öne sürerek, cezai takip notuna cevap olarak verdiği itirafları reddetmeye çalışmıştır. Başvurunun talebi Özel Konsey (*Privy Council*) tarafından verilen *Brown/Stott* ([2001] 2 WLR 817) davası ışığında reddedilmiştir. Bundan sonra, cezai takip makamları suçun işlendiği sırada aracın çekilen fotoğrafına ve 172. madde anlamında sorulan soruya cevap olarak aldıkları

itirafa dayanmışlardır. Başvurucu suçlu kabul edilmiştir ve 100 Sterlin (GBP) para cezası, 150 GBP gider ve masraf ödemeye mahkum edilmiştir ve sürücü belgesinden altı puan indirilmesine karar vermiştir.

14. 11 Nisan 2001 tarihinde başvurucu, *magistrates' court*'tan (mahkeme'den) görüş için aşağıdaki soruyu *High Court*'a (Yüksek Mahkeme'ye) sunmasını talep etmiştir :

« Davanın şartlarına bakıldığında, insan hakları ile ilgili yasa ve Avrupa Mahkemesi tarafından yakın tarihte çözümlenen davaları dikkate alındığında, sanığın aracın şoförü olduğunu kabul ettiği itirafın, ilgili şahsın kendi suçluluğuna katkıda bulunmak zorunda kaldığından dolayı, 1984 tarihli polis ve cezai konularda delil ile ilgili yasanın 76 ve 78. maddelerine göre değerlendirme dışında tutulması gerekmekte midir ? »

15. 23 Nisan 2001 tarihinde, *magistrates' court* (mahkeme) yazı işleri müdürü, bu sorunun daha önce kesin bir şekilde Özel Konsey (*Privy Council*) tarafından verilen *Brown/Stott* (yukarıda adı geçen karar) davasında ve *Yüksek Mahkeme* tarafından *Director of Public Prosecutions/Wilson* ([2001] EWHC Admin 198) davasında çözümlendiği gerekçesiyle hakimlerin soruyu sormayı reddettikleri konusunda başvurucuyu bilgilendirmiştir.

16. 19 Ekim 2001 tarihinde, başvurucunun *magistrates' court* (mahkeme) kararının hukuki yönden kontrol edilmesi yönündeki talebi reddedilmiştir.

B. Sayın Francis (başvuru n° 25624/02)

17. 12 Haziran 2001 tarihinde hız limitinin saatte 50 km olduğu bir yerde, saatte 75 km hızla giderken başvurucunun sorumlu olduğu aracın bir radar tarafından fotoğrafı çekilmiştir.

18. 19 Haziran 2001 tarihinde, Surrey polisi başvurucuya aşağıdaki hususları içeren cezai takip notunu göndermiştir :

« Karayolu ulaşımı ile ilgili 1988 tarihli yasanın 172. maddesine uygun olarak bu notla, Alvis markalı EYX 622 plakalı aracın şoförü hakkında cezai soruşturma açılması düşünüldüğü konusunda sizi bilgilendiriyorum (...)

Delil olarak, fotoğraflar video kayıtları bulunmaktadır. Siz yukarıda belirtilen bu aracın sahibi/sorumlusu/sürücüsü veya kullanıcısı olarak kabul edilmektesiniz ve yukarıda belirtilen yer ve zamanda aracı süren şahsın tam ismini ve adresini vermek zorundasınız. Karayolu ulaşımı ile ilgili 1988 tarihli yasanın 172. maddesine göre 28 gün içinde belirtilen bilgileri vermeniz gerekmektedir, aksi taktirde cezai takibatla karşı karşıya kalabilirsiniz. Bilgi verilmemesi durumunda öngörülen ceza, suçun kendisi tarafından öngörülen ceza ile aynıdır, yani bir para cezası ve ehliyetten puan düşürülmesidir. »

19. 17 Temmuz 2001 tarihinde başvurucu, Surrey polisine susma hakkını ve kendi aleyhine suçlamada bulunmama hakkını kullandığını yazmıştır.

20. 18 Temmuz 2001 tarihinde Surrey polisi, karayolu ulaşımı ile ilgili 1988 tarihli yasanın 172. maddesinin bu haklara zarar vermediğine ilişkin istinaf aşamasında verilen *Brown/Stott* (yukarıda adı geçen karar) kararı ile ilgili olarak başvurucuyu bilgilendirmiştir.

21. Başvurucu istenen bilgileri vermeyi reddetmiştir.

22. 28 Ağustos 2001 tarihinde başvurucu, 1988 tarihli yasanın 172 § 3 maddesine uymamaktan dolayı *magistrates' court* (mahkeme) önüne çıkarılmıştır. Davanın ertelenmesi talebi kabul edilmiştir.

23. 9 Kasım 2001 tarihinde mahkeme (*magistrates' court*), görünüşe bakılırsa Sayın Francis'in Strazburg'a başvuru yapma niyeti olduğundan yeni erteleme talebini de kabul etmiştir. Başvurucu başvurusunu 15 Kasım 2001 tarihinde yapmıştır; bu başvuruda Sözleşme'nin 6 §§ 1 ve 2 maddesini öne sürmüştür.

24. 8 Şubat 2002 tarihinde mahkeme (*magistrates' court*), ertelemeyi iptal etmiştir ve duruşma tarihini 15 Nisan 2002 olarak belirlemiştir. Bu tarihte mahkeme başvurucuyu suçlu bulmuş ve onu 750 Sterlin (GBP) para cezası, 250 GBP gider ve masraf ödemeye mahkum edilmiştir ve sürücü belgesinden üç puan indirilmesine karar vermiştir. Başvurucu bu para cezasının, aşırı hızdan mahkum olması durumunda kendisine verilecek para cezasından açıkça yüksek olduğunu beyan etmektedir.

II. İLGİLİ İÇ HUKUK VE UYGULAMA

A. Karayolu ulaşımı ilgili mevzuat

25. Karayolu ulaşımı ilgili 1988 tarihli yasanın 172. maddesi (sonrasında « 1988 tarihli yasa » olarak anılacaktır), bazı şartlarda bir aracın şoförü ile ilgili bilgiler verme yükümlülüğünü düzenlemektedir. Bu hüküm 1. paragrafında, yasanın uygulandığı karayolu ile ilgili suçları belirtmektedir. Özellikle, bisiklet yolu üzerinde parketmek (1988 tarihli yasanın 21. maddesi ile cezalandırılmaktadır), tedbirsiz bir şekilde araç sürerek başkasının ölümüne neden olmak (madde 1) ve aşırı hız, motorlu bir araç sürücüsünün neden olduğu adam öldürme gibi birçok hükümle düzenlenen suçlar söz konusudur.

172 § 2 madde şu şekildedir :

« Bir aracın şoförünün, bu maddenin uygulandığı bir suç işlemekten şüphelenilmesi durumunda :

a) aracın sorumlusu şoförün kimliği ile ilgili bir polis komiseri tarafından veya bu memurun adına istenen bilgileri vermek zorundadır ve

b) yukarıda belirtildiği gibi kendisinden bilgi istenen diğer tüm şahıslar, şoförün kimliğini tespit etmeye yardımcı olacak tüm bilgileri ve kendisinde olan bilgileri vermeleri gerekmektedir. »

172 § 3 madde şu şekildedir :

« Aşağıdaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, 2. paragrafta belirtilen talebe cevap vermeyen herkes, kendini bir suçtan dolayı suçlu duruma düşürmektedir. »

172 § 4 madde şu şekilde kaleme alınmıştır :

« Şöförün kimliğini tanımadığını ispatlamayı başaran ve bu konuda mantıklı çabalarla bilgi sahibi olamayan şahıs, yukarıdaki 2 a) paragrafı anlamındaki bir suçtan dolayı suçlu duruma düşmekten kurtulmaktadır. »

26. 3. paragrafta belirlenen suçtan dolayı suçlu olan şahsın sürücü belgesi tamamen alınabilir veya sürücü belgesinden üç puan kesilebilir veya üçüncü aşamadaki standart bareme varan, yani 1 000 GBP para cezasına çarptırılabilir.

27. 1988 tarihli karayollarında işlenen suçların failleri ile ilgili yasanın 12 § 1 maddesi, aşırı hız dahil olmak üzere karayolları ulaşımı ile ilgili hızlı prosedür kapsamında, 1988 tarihli yasanın 172 § 2 maddesine göre suçlanan biri tarafından imzalanan ve bu şahsın suçun işlendiği sırada aracı kullandığını belirttiği yazılı bir beyanın delil olarak kabul edildiğini öngörmektedir.

B. 1984 tarihli polis ve cezai konularda delil ile ilgili yasa

28. 76. madde şu şekildedir :

« 1. Bir prosedür kapsamında suçlanan bir şahıs tarafından yapılan tüm itiraflar, prosedürde uyumsuzluk konusu olan tüm hususlar için faydalı ve bu madde hükmü uygulanarak mahkeme tarafından değerlendirme kapsamından çıkarılmaması durumunda, bu şahsın aleyhine kullanılabilir.

2. Savunma makamının bir şahıs tarafından yapılan bir itirafı delil olarak kullanmayı düşündüğü zaman, mahkemeye bu itirafın aşağıdaki şekillerde alındığını veya muhtemelen bu şekillerde alındığını bildirmek zorundadır –

a) fail üzerinde baskı uygulayarak ; veya

b) zamanın şartlarında, bu şahıs tarafından yapılan tüm itirafların güvenilirliğine zarar verecek fiiller veya ifadelerle,

iddia makamı her türlü şüpheden uzak bir şekilde (esasen veya gerçeğe aykırı olarak) itirafın yukarıda belirtilen şekilde elde edilmediğini ortaya koymasına hali dışında mahkeme, itirafı aleyhe delil olarak kabul etmez.

(...) »

29. 78. madde şu şekildedir :

« Prosedürün tamamında, delilin elde edilme şekli dahil olmak üzere tüm şartlara göre delilin kabul edilmesinin adil yargılanma hakkına, mahkemenin kabul edemeyeceği şekilde zarar vermesi halinde, mahkeme bu delili değerlendirme dışında bırakabilir. »

C. İlgili ulusal içtihat

30. *Brown/Stott* davasında (yukarıda adı geçen karar) Özel Konsey, görünüşte kendisine ait bir arabaya uzak olmadan yapılan bir hırsızlık nedeniyle bir kadının yakalanması durumunu incelemiştir. Yapılan alkol testi pozitif çıkmıştır. Alkollü olarak araba kullanıp kullanmadığını belirlemek için (1988 tarihli yasanın 5. maddesi ile cezalandırılan) polis kadına, bu yasanın 172. maddesine göre bir ceza takip notu sunmuşlardır. Savcı (*Procurator Fiscal*), kendi aracını kullandığını belirten bu kadının cevabını, onu sarhoş araba kullanmaktan dolayı mahkum etmek için kullanmaya çalışmıştır. Adli Yüksek Mahkeme (*High Court of Justiciary*) bu şahsın itirazını kabul etmiştir ve iddia makamının bu şahsın zorlama altında verdiği itirafları delil olarak kullanamayacağına karar vermiştir.

31. Savcının itirazı üzerine Özel Konsey, itirafların kullanılmasının Sözleşme'nin 6. maddesinin zorunluluklarına aykırı olmadığına karar vermiştir. Çoğunluk adına beyanda bulunan Lord Bingham of Cornhill aşağıdaki ifadelerde bulunmuştur :

« Kötü otomobil kullanımının sonucu olan yollardaki ölü ve yaralı oranının yüksekliği, pratikte tüm gelişmiş toplumların bildiği gerçek bir felaketi oluşturmaktadır. Toplumun çıkarına bu sorunu etkili bir şekilde çözümüleme zorunluluğu konusunda kaygımız yoktur. Demokratik toplumlar bu sorunu değişik şekillerde, özellikle motorlu araçların kullanımının bir düzene bağlanarak ve kuralları ihlal eden sürücülerini tespit ederek, onlar hakkında soruşturma açarak ve onları cezalandırarak bu kurala saygıyı sağlayarak çözmeye çalışmışlardır. Varolan veriler her ne kadar eksik olsa da, bu düzenlemenin hayata geçirilmesi sorunun çözümü için değişik şekillerin kullanıldığını göstermektedir. Bazı hukuk sistemlerinde (örnek olarak İspanya, Belçika ve Fransa) arabanın sorumlusu, suçun işlendiği sırada araba kullananın kendisi değilde başka birinin direksiyonda olduğunu ispatlaması veya suçsuzluğunu gösteren bir başka nedeni ortaya koyması durumu hariç olmak üzere, karayolu kanununa göre, basit suçlarda sorumlu sürücü olarak kabul edilir. Karayolu ulaşımı ile ilgili mevzuata saygıyı sağlamak için kamunun açıkça bir çıkarı olduğundan, bu davada söz konusu olan esas sorun 172. maddenin orantısız bir cevap olup olmadığı veya sanığın dava sırasında sürücü olduğunu itiraf etmesi durumunda, bu maddenin sanığın adil yargılanma hakkını ihlal edip etmediği sorunudur.

Bana göre, 172. madde doğru uygulandığı zaman, toplumun bu ağır sorununa orantısız bir cevap verdiğini düşünmüyorum ; bu davada şahsın itirafının kullanımının, bu şahsın adil yargılanma hakkına zarar verdiğini de düşünmüyorum. Bu sonuca birçok nedenle varmaktayım, bu nedenler şunlardır.

1. 172. madde, basit olan bir soru sormayı öngörmektedir. Bu soruya verilecek cevap başlı başına şüpheliyi cezalandırmak için yetmemektedir çünkü sadece araba kullanmak bir suç oluşturmamaktadır. Gerçekten de bu davada olduğu gibi, sürücü ile ilgili itiraf mahkumiyet kararı vermek için gerekli olan bir olayın delilini verebilmektedir; ama söz konusu olan madde hükmü, suçun unsurları olduğu iddia edilen olaylar ile ilgili olarak, *Saunders* davasında olduğu gibi ve doğal olarak eleştirilen uzayan bir sorguya izin vermemektedir ; bununla birlikte sorulan soruya cevap verilmesinin reddedilmesi için verilen ceza makuldür ve şahsı hürriyetten mahrum bırakmamaktadır. Bu davada söz konusu itirafa neden olacak şekilde

uygulanen zorlama veya baskı olduğunu ve dolayısıyla adli hataya neden olduğunu gösteren hiçbir durum bulunmamaktadır ; bu türde hareketlerin delillerinin olması durumunda, esasa bakan hakim, itirafları delil olarak kabul etmeyi reddetme geniş yetkisi vardır.

2. Yüksek Mahkeme'nin (*High Court*) 172. maddeye göre bir soruya cevap verme ile fiziksel numune alınması arasında (...) bir ayırım yapsa ve bu konuda Avrupa Mahkemesi tarafında verilen (...) *Saunders* kararına dayanabilse de, bana göre ayırımı daha ileriye götürmek gerekmektedir. Şahsın sözlü veya yazılı olarak verdiği cevabı, şahsın bu veya şu şekilde kendisini ifade edene kadar varolmayan bir delili oluşturmadığı doğrudur. Buna karşın, kanında bulunan alkol oranı, alkol testi balonuna üflemeden önce varolan bir durumu meydana getirdiğini kabul edeceğiz. Açıkça şahsın isteneni yerine getirmesinden önce olmayan bir delili elde etmek amacıyla şahıstan, (red durumunda ceza tehdidi altında) bu alete üflemesi istenmiştir ve istisnai şartlar haricinde, elde edilen sonuç bir sürücünün bir suçtan dolayı mahkum edilmesi için yeterli olabilmektedir (...). Bir şahsın alkol testine tabi tutmanın eleştirilmemesine karşın, bir soruna cevap verilmesini istemenin eleştirilebilir olduğunu anlamamaktayız. Bu davada yapılan alkol testine, kimse yeniden birşeyler söylememiştir.

3. Motorlu taşıt sahibi olan ve süren tüm şahıslar, bunu yaparlarken, bir düzenlemeye tabi olduklarını bilmektedirler. Bu düzenleme araba sahibi olmanın veya kullanmanın bir ayrıcalık olduğundan veya devlet lehine bir avantaj olduğundan dolayı değil, ama araba sahibi olmanın veya kullanmanın (örnek olarak ateşli silah kullanmak gibi (...)) ağır yaralamalar yaratma riski olduğu için uygulanmaktadır. 172 § 2 b) maddesi « herkese », yani uygulanan düzenlemeyi zımnen kabul ettiğini söyleyemeyeceğimiz araç sahibi veya sürücüsü dışındaki bir şahsa, bir soru sorulmasını öngörmektedir ; ancak araç sahibi veya sürücüsü dışındaki bir şahıs, kendi cevabıyla kendisini suçlamamaktadır. Soru turu yaparken 172. maddenin, yol güvenliği sorununa orantısız bir mevzuatsal bir cevap verip vermediğini kendi kendimize sorsak ta, tüm toplumun çıkarları ile bireyin çıkarları arasındaki denge şahsa usulüne aykırı bir şekilde zarar veriyorsa da ve (kısacası) bu delillerin kullanımı şahsın temel haklarından birini hiçe sayıyorsa da, bu soruya negatif bir şekilde cevap verme zorunda hissediyorum kendimi. Bu davada öne sürülen argüman geçerli olsaydı, 1966 yılından beri Birleşik Krallık vatandaşları tarafından öne sürülürdü. Ancak bildiğime göre, şimdiye kadar bu ülkede hiçkimse bu mevzuatı, adil olmadığı için eleştirmemiştir. »

İngiliz Yüksek Mahkemesi (*High Court*), İskoçya hukuku içinde *Director of Public Prosecutions/Wilson* (yukarıda adı geçen karar) davasıyla geçerli hale gelen bu kararı kabul etmiştir.

HUKUK AÇISINDAN

SÖZLEŞME'NİN 6 §§ 1 VE 2 MADDESİNİN İHLAL EDİLDİĞİ İDDİASI ÜZERİNE

32. Başvurucular, susma hakkı ile kendi aleyhine beyanda bulunmama haklarına aykırı olarak, kendilerini suçlayıcı delil vermek zorunda kalmalarından şikayet etmektedirler. Sözleşme'nin 6. maddesinin ilgili bölümleri şu şekildedir :

« 1. Herkes davasının, (...) cezai alanda kendisine yöneltilen suçlamaların esası konusunda karar verecek olan (...) bir mahkeme tarafından, (...) adil (...) olarak (...) isteme hakkına sahiptir. (...) »

2. Bir suç ile itham edilen herkes, suçluluğu yasal olarak sabit oluncaya kadar masum sayılır. »

A. Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin uygulanması üzerine

33. Başvurucular 6 § 1 maddesinin cezai yönünün, kendi durumlarında uygulandığını iddia etmektedirler çünkü her ikisini de cezai takip notunu almışlar ve para cezasına mahkum olmuşlardır. Sayın O'Halloran, hız sınırını aştığı için, Sayın Francis ise suçun işlendiği tarihte direksiyonda olan şahsın ismini vermeyi reddettiği için cezalandırılmışlardır.

34. Hükümet 6 § 1 maddesinin her iki durum için uygulanmadığını öne sürmemektedir.

35. Mahkeme, başvurucular tarafından ele geçirilen cezai takibat notunun başvurucuların durumu üzerinde « önemli etkileri » olduğunu, çünkü başvurucuların karayolları ile ilgili yasa anlamında bir suçtan dolayı « suçlandıklarını » ifade etmektedir. Sözleşme'nin 6. maddesindeki bu kavram otonom bir niteliktedir (*Serves/Fransa*, 20 Ekim 1997, § 42, *Kararlar Dergisi* 1997-VI). Her halükarda, başka bir prosedür olmadan da ifade almak için zorlama olması durumunda veya esasa ilişkin prosedür kapsamında başvurunun beraat etmesi durumunda bile Sözleşme'nin 6. maddesi uygulanabilmektedir (*Funke/Fransa*, 25 Şubat 1993, §§ 39-40, seri A n° 256-A, ve *Heaney ve McGuinness/İrlanda*, n° 34720/97, §§ 43-45, CEDH 2000-XII).

36. Mahkeme bu davada, 6. maddenin uygulandığı kanaatindedir.

B. Sözleşme'nin 6 § 1 maddesinin ihlali üzerine

1. Tarafların argümanları

37. Hükümet, kendini suçlamama hakkı ile susma hakkının mutlak olmadığını ve bu hakların kamu faydası için başka meşru amaçlar ile sınırlandırılabilirliğini savunmaktadır. Susma hakkıyla ilgili davaların yanında (örnek olarak *Saunders/Birleşik Krallık*, 17 Aralık 1996, § 62, *Kararlar Dergisi* 1996-VI) Hükümet, mahkemeye ulaşma hakkının sınırlandırılmasını öne sürmektedir (örnek olarak *Ashingdane/Birleşik Krallık*, 28 Mayıs 1985, § 58, seri A n° 93). Bireyin çıkarı ile toplumun genel çıkarı arasındaki dengeyi bozmadan (örnek olarak *Salabiaku/Fransa*, 7 Ekim 1988, § 28, seri A n° 141-A), silahların eşitliği ile ilgili davalarda savunma hakkının kabuledilebilir bir şekilde sınırlandırılması halinde (*Fitt/Birleşik Krallık* [BD], n° 29777/96, § 45, CEDH 2000-II), tanıkların sorguya çekilmesi durumunda (*S.N./İsveç*, n° 34209/96, § 47, CEDH 2002-V) ve aleyhe olan deliller dahil olmak üzere delillerin kabuledilebilirliği sorununu düzenlemenin ilk olarak ulusal mevzuata ait olduğunu belirten ilke uygulanması halinde (örnek olarak *Khan/Birleşik Krallık*, n° 35394/97, § 38, CEDH 2000-V), içtihadın bazı şartlarda devletlere herhangi bir alanda ispat külfetini ters çevirmelerine imkan vermektedir.

38. Hükümet, karayolu ile ilgili kuralların ihlali halinde direksiyonda kimin olduğunu bilmek için soru sormak ve verilen cevabı aleyhe delil olarak kullanmak veya cevap yokluğunda ilgili şahıs hakkında cezai takibat başlatmak amacıyla karayolu ulaşımı ilgili 1988 tarihli yasanın 172. maddesi (« 1988 tarihli yasa ») ile verilen yetkinin, Sözleşme'nin 6. maddesine uygun olduğunu savunmaktadır. Çok önemli nedenler araç sahibinden sürücünün kimliğini vermesini istemeyi haklı kılmaktadır : yol kanununda tanımlanan suçlar, başkası için tehlikeli davranışlardan caydırma amacındadır ve caydırma, cezalandırmanın etkililiğini sağlamaktadır (araştırmalar radar kontrolünün kazaların % 28'ini indirmeye imkan verdiğini göstermektedir) ; her halükarda 172. maddede öngörülen yetkinin yerine geçebilecek hemen hazır ve etkili bir çözüm bulunmamaktadır ; bu madde olmadan yol kanununa muhalefetten dolayı soruşturma açma ve sonrasında etkili bir şekilde takibat yapma mümkün değildir ; ve son olarak bir aracın şöförü olmak başlı başına suç oluşturmamaktadır. 172. madde aynı şekilde masumiyet karinesine de aykırı değildir çünkü ispat külfeti global olarak iddia makamına ait olmaya devam etmektedir. Bu hüküm bazı şartlarda tek soru sorulmasını öngörmektedir ve tartışma konusu olan veya usulüne aykırı olarak elde edilen delillerin kullanılmasına karşı alışılmış tüm güvenceler yürürlükte kalmaktadır. Ayrıca, öngörülen maksimum ceza sadece 1 000 GBP para cezasıdır.

39. Hükümet, 172. maddeye başvurmanın sürücüler üzerinde, iddia edilen bazı çözümlere göre daha sınırlı etkisi bulunduğunu belirtmektedir. Bu çözümler, araç sahibinin suçun işlendiği sırada arabayı kimin kullandığı yönündeki soruya cevap vermeyi reddetmesinden, aleyhine sonuçlar çıkarma ihtimali veya araba sahibinin karşı delil sunmayana kadar suçun işlendiği sırada arabanın şöförü olduğunu kabul etme yasal karinesidir. Hükümet ayrıca, başka tekniklerin esasen aynı sonuca varacağını sağlayan durumun, başvuruculara göre mutlak olan haklarının niteliğinden çok, orantılılık sorununun söz konusu olduğunu gösterdiğini düşünmektedir.

40. Başvurucular için aracın kötü kullanımı, 6. maddede ifade edilen hakların içini boşaltacak bir zorlama sistemini haklı göstermeye yetmemektedir. Öngörülen cezaların hafif olma niteliği dikkate alınamaz çünkü 6. maddedeki güvenceler ve bunların arasında bulunan kendi aleyhine beyanda bulunmama hakkı ve susma hakkı, hiçbir ayırım yapılmadan tüm ceza yargılamalarına uygulanmaktadır. Başvurucular hemen hazır olan ve bu durumun yerine geçebilen çözümün yokluğuna itiraz etmektedirler ve başvuruculara göre, dolaylı zorlama yöntemleri veya ceza kapsamı dışında zorlama ile elde edilen aleyhe olan bilgilerin kullanımı aynı sonuca varmaya imkan vermektedir. Başvuruculara göre, görünüşte veya potansiyel anlamda şüpheli olan birinin, kendi iradesi dışında verebileceği belgeler veya fiziki delillerin yardımıyla elde edilebilecek bir bilginin, ceza tehtidi altında vermeye zorlanmaması gerekmektedir. İddia makamının sanığın iradesine aykırı bir şekilde zorlamaya başvurmadan suçluluk ile ilgili delilleri sunması gerekmektedir.

41. Başvurucular, aynı veya benzer sonuçlara varmaya imkan veren ama sanık haklarına daha az zarar veren mevzuatsal diğer tekniklerin varlığının (sorulan sorulara cevap vermeyi reddetmekten aleyhe sonuçlar çıkarma veya araba sahibinin karşı delil sunmayana kadar suçun işlendiği sırada arabanın şöförü olduğunu kabul etme yasal karinesini oluşturma), halihazırda yürürlükte olan sistemin, kesinlikle demokratik toplumda gerekli olmadığını teyid ettiğini belirtmektedirler.

42. Başvurucular *Saunders ve Heaney ve McGuinness* (yukarıda adı geçen kararlar) davalarında Mahkeme'nin, kamu çıkarının zorlama altında cevap alınmasına başvurmayı haklı göstermediğini söylediğini hatırlatmaktadır. Başvurucular, 1984 tarihli polis ve cezai konularda delil ile ilgili yasanın, bu tür delillerin kullanılmasına karşı güvenceler sunduğunu söyleyen Hükümet tezine karşı çıkmaktadırlar ; gerçekten de bu yasanın 76. ve 78. maddelerinin yasanın bir hükmüne uygun olarak toplanan tanık beyanlarını kapsam dışında bırakmaya imkan vermemektedir. Doğrudan doğruya bir baskıya maruz kaldıkları zaman, basit bir idari soruşturma değil ama ceza soruşturması tehtidi altında olduklarından dolayı, başvuruculara göre Sözleşme'nin hem 6 § 1 maddesi ile hem de 6 § 2 maddesi ihlal edilmiştir.

2. Mahkeme'nin değerlendirmesi

a) Giriş

43. Mahkeme öncelikle başvuruoların olaylar konusunda farklı durumlarda olduğunu gözlemlemektedir. Sayın O'Halloran, suçun işlendiği sırada sürücü olduğunu kabul etmiştir, ama sonrasında sonuç elde etmeksizin yargılama sırasında bu delili ortadan kaldırmaya çalışmıştır. Sonrasında aşırı hızdan dolayı suçlu olduğuna karar verilmiştir. Sayın Francis'e gelince, ceza takip notunda belirtilen günde ve saatte aracın direksiyonunda olan kişinin ismini vermeyi reddetmiştir ve bundan dolayı mahkum edilmiştir. Sayın O'Halloran'ın durumu ilk bakışta *Saunders* (yukarıda adı geçen karar) davasına benzemektedir. Bu davada başvuru, kendisine göre 6. maddeye aykırı bir şekilde elde edilen delillerin ceza davasında kullanılmasından şikayet ediyordu. Buna karşın Sayın Francis'in durumu daha çok *Funke* (yukarıda adı geçen karar), *J.B./İsviçre* (n° 31827/96, CEDH 2001-III), *Heaney ve McGuinness* (yukarıda adı geçen karar) ve *Shannon/Birleşik Krallık* (n° 6563/03, 4 Ekim 2005) davalarına benzediği görülmektedir ; bu davaların herbirinde başvuru, bilgi vermeyi reddettiği için bir para cezasına çarptırılmıştır ve Mahkeme esasa ilişkin prosedürün varlığı veya sonucundan bağımsız olarak, bu para cezasını dikkate almıştır.

44. Ancak bu iki olaydaki asıl sorun, 1988 tarihli yasanın 172. maddesinin aşırı hızdan şüphelenilen bir şahsa, kendisini suçlayıcı veya kendisini suçlamaya götürecek beyanlarda bulunmak için dayattığı yükümlülüğün, bu şahıs üzerine yüklenen ve Sözleşme'nin 6. maddesi ile uyumlu bir zorlama olup olmadığı sorunudur. Mahkeme mümkün olduğu kadar her iki olayı birlikte incelemeye çalışacaktır.

b) Mahkeme'nin içtihadı

45. *Funke* davasında başvuru, « [gümrük] servisini ilgilendiren işlemler ile ilgili (...) belge ve dökümanları » vermeyi reddetmesi nedeniyle mahkum edilmiştir. Gümrük servisi bu belge ve dökümanların varolduğunu düşünmekteydi (Gümrük yasasının 65. maddesi). Mahkeme, işlediği iddia edilen suç ile ilgili delilleri sunması için başvuruoyu zorlama girişiminin, başvuruunun susma hakkına ve kendi mahkumiyetine katkıda bulunmama hakkına bir müdahale olduğunu belirtmiştir (*Funke*, yukarıda adı geçen karar, § 44). Mahkeme susma hakkı ile kendi kendini suçlamama hakkı konusunda başka beyanlarda bulunmamıştır.

46. *John Murray/Birleşik Krallık* (8 Şubat 1996, *Kararlar Dergisi* 1996-I) davası özellikle, sorgulama ve dava aşamasında bir şahsın sessiz kalmasından sonuçlar çıkarılması ile ilgilidir. Mahkeme, « polis sorgusunda susma hakkı ve kendi suçluluğuna katkıda bulunmama hakkının, adil yargılanma hakkı kavramının merkezinde olan ve genel olarak kabul edilen

uluslararası normlar [olduğu] » konusunda hiçbir şüphe olmadığını ifade etmiştir. (...) « Şüpheliyi makamların kötüye kullanılan zorlamalarından koruyan bu dokunulmazlıklar, adli hatalar yapılmasını engelleme ve 6. maddenin istediği sonuca varma amacını taşımaktadır » (*ibidem*, § 45). Mahkeme bu iki aşırı durumu değerlendirmiştir. Bir taraftan, bir mahkumiyetin tamamen veya esas olarak şüphelinin susmasına veya sorulara cevap vermeyi veya ifade vermeyi reddetmesine dayanması, açıkça bu dokunulmazlıklara aykırıdır. Diğer taraftan bu dokunulmazlıkların, şüphelinin açıklama yapması gerektiği durumlarda onun susmasını dikkate almayı engellememekte ve engellememesi gerekmektedir. Mahkeme burada « susma hakkının » mutlak olmadığı sonucuna varmıştır (*ibidem*, § 47). Bu davada kullanılan zorlama derecesi konusunda Mahkeme, şahsın susmasının bir cezai suç veya bir *contempt of court* oluşturmadığını ve susmanın başlı başına suçluluk delili olarak kabul edilemeyeceğini kaydetmektedir (*ibidem*, § 48). Dolayısıyla Mahkeme, bu dava ile *Funke* davası arasında bir ayrım yapma yoluna gitmiştir ve *Funke* davasında zorlama derecesinin uygulamada, « kendi mahkumiyetine katkıda bulunmama yasağını anlamsız hale getirdiğini » ifade etmiştir (*ibidem*, § 49).

47. *Saunders* davası, başvurucunun ceza davasında şirketlerle ilgili 1985 tarihli yasaya göre zorlama altında yasal olarak elde edilen beyanlarının kullanılmasına ilişkindir. Bu yasanın hükümleri, bir para cezası veya iki yıl hapis cezası tehdidi altında şahsın, şirketin sorumlularına şirketin her türlü defterini ve belgelerini sunma, müfettişler önüne çıkma ve onlara soruşturma kapsamında her türlü bilgiyi verme zorunluluğu yüklemektedir. *John Murray* ve *Funke* davalarına referans yapan Mahkeme, kendini suçlamama hakkının öncelikle bir sanığın susma hakkına saygı ile ilgili olduğunu ve bir ceza prosedüründe, nefes, idrar ve kan tahlilleri gibi şüphelinin iradesinden bağımsız olarak varolan ve zorlayıcı yetkilere başvurarak elde edilen verilerin kullanılmasına kadar yayılmadığını belirtmiştir. Mahkeme, müfettişler tarafından zorlama altında başvurucudan elde edilen beyanların iddia makamı tarafından kullanılmasının, « davanın tüm şartları ışığında », bu hakka haksız bir şekilde zarar verip vermediğini incelemek zorunda olduğunu; ve özellikle başvurucunun ifade vermesi için kendisine baskı yapıp yapılmadığını ve bu delillerin kullanılmasının Sözleşme'nin 6 § 1 maddesine bağlı adil yargılanma hakkının temel ilkeleriyle çatışıp çatışmadığını incelemek zorunda olduğunu söylemiştir (*Saunders*, yukarıda adı geçen karar, §§ 67 et 69).

48. *Serves* davasında, ceza yargılamaları kapsamında tanık olarak mahkeme önüne çıkmaya davet edilen başvuru, aslında bu yargılamalar kapsamında suçlanmaktaydı. Mahkeme önüne çıkma daveti ve onu takip eden prosedür zamanında ilgili hazırlık soruşturması belgeleri iptal edilmiştir. Başvurucu, vereceği ifadelerin hazırlık soruşturması hakimî önüne çağrılmaya ve kendi aleyhine beyanda bulunmaya neden olacağı gerekçesiyle, yemin etmeyi ve Ceza Muhakemeler Kanununa uygun olarak

ifade vermeyi reddetmiştir. Mahkeme başvurucunun, kendisini bu yöne götürecek olan hakimin sorularına cevap vermeyi reddetmesinin kabuledilebilir olduğunu kabul etmiştir; ancak davanın şartlarına göre, verilen para cezasının yapılan beyanların doğruluğunu güvence altına almak için olduğunu ve başvurucuyu ifade vermeye zorlamadığını belirtmiştir. Bu nedenle Mahkeme'ye göre bu para cezaları, başvurucunun kendi mahkumiyetine katkı sunma riskinin oluşmasından önce verilmiştir (*Serves*, yukarıda adı geçen karar, §§ 43-47).

49. *Heaney ve McGuinness* davasında bir bombalı saldırı sonrasında yakalanan başvuruçular sorulara cevap vermeyi reddetmişlerdir ama özel bir mevzuat onlara, belirli bir zaman dilimi içinde yaptıkları fiiller ve seyahatleri konusunda hesap verme yükümlülüğü yüklemektedir. Başvuruçular maddi suçtan dolayı beraat etmişlerdir ama seyahatleri konusunda hesap vermeyi reddettikleri için bir hapis cezasına çarptırılmışlardır. İçtihadı gözden geçirdikten ve 6 §§ 1 ve 2 maddesinin uygulandığını beyan ettikten sonra Mahkeme, susma hakkı ile kendi suçluluğuna katkıda bulunmama hakkının mutlak olmadığını kabul etmiştir. Sonrasında yürürlükteki değişik usuli güvenceleri inceledikten sonra Mahkeme, başvuruçuya dayatılan « zorlama derecesinin », yani « belirli bir zaman dilimi içinde [yaptıkları] fiiller ve [gerçekleştirdikleri] seyahatler konusunda hesap vermeyi ve yukarıda belirtilen suçların işlenmesi (...) veya [bu] suç[ları] işleme iradesi (...) ile ilgili kendilerinde bulunan bilgileri vermeyi » reddetmelerinden dolayı mahkum edilmelerinin gerçekte, kendilerinin mahkum edilmesine katkıda bulunmama hakkı ile susma hakkının özüne zarar ver[diğini] » söylemiştir. Mahkeme devamla, Hükümet tarafından öne sürülen güvenlik ile kamu düzeni kaygılarının söz konusu hükmü haklı kılmaya yetmediği sonucuna varmıştır (*Heaney ve McGuinness*, yukarıda adı geçen karar, §§ 47-58 ve § 24).

50. *Weh/Avusturya* (n° 38544/97, 8 Nisan 2004) davasında başvuruçusu, belirli bir tarihte aracı kimin kullandığı sorusuna cevap olarak, doğru olmayan bilgiler vermesinden dolayı bir para cezasına çarptırılmıştır. Bu soru kendisine ilçenin makamları tarafından motorlu taşıtlar ile ilgili yasa kapsamında sorulmuştur. X.'e karşı daha önce bir prosedür başlatılmıştır. Mahkeme P., R. ve H./Avusturya (n°s 15135/89, 15136/89 ve 15137/89, 5 Eylül 1989 tarihli Komisyon kararı, Kararlar ve raporlar 62, s. 319) davasında dayanmak istememiştir ve başvuruçudan sadece basit bir bilgi istendiğini – aracını süren sürücünün kimliği – ve bunun başlı başına suçlayıcı olmadığını gözlemlemiştir. Mahkeme, bu davada X'e karşı açılan ceza prosedürü ile, başvuruçusu hakkında yanlış bilgiler verme nedeniyle para cezasına çarptırılması arasında hiçbir illiyet bağının olmadığı kanaatine varmıştır (*Weh*, yukarıda adı geçen karar, §§ 32-56).

51. *Shannon* davasında başvuruçusu, 1996 tarihli suç aletleri ile ilgili tüzük gereğince (Kuzey İrlanda) bir soruşturmacıya hırsızlık ve sahte muhasebecilik konusunda ifade vermeye çağırılmıştır. Başvuruçusu sorguya

gelmemiştir ve bir para cezasına çarptırılmıştır. Her ne kadar başvuru sahte muhasebecilik ve sahtecilik iddialarından esasa ilişkin prosedür kapsamında beraat etse de Mahkeme, başvurunun kendi mahkumiyetine katkıda bulunmama hakkına zarar verildiğinden şikayet etme hakkı olduğu sonucuna varmıştır. Başvurucuya dayatılan zorlayıcı tedbirlerin haklılığı ile ilgili olarak Mahkeme, tüm zorlayıcı tedbirlerin şahsın kendi kendisini suçlamama hakkına haksız bir müdahale olduğu sonucuna varılamayacağını hatırlatmıştır. Mahkeme bu davada, ne güvenlik konteksinin ne de uygun usuli korumanın söz konusu tüzüğün uygulanmasını haklı gösteremeyeceğini söylemiştir (*Shannon*, yukarıda adı geçen karar, §§ 26-40).

52. *Jalloh/Almanya* ([BD], n° 54810/00, CEDH 2006-IX) davası, kusturucu bir maddenin zorla verilmesi sonucunda elde edilen delillerin – başvuru tarafından yutulan bir uyuşturucu poşeti – kullanılması ile ilgilidir. Mahkeme susma hakkı ve kendi kendini suçlamama hakkı ile ilgili aşağıdaki beyanlarda bulunmuştur :

« 94. (...) Sözleşme'nin 6. maddesi adil yargılanma hakkını güvence altına almakla birlikte, delillerin kabuledilebilirliği konusunda bir hüküm getirmemiştir; bu mesele öncelikle ulusal hukuktaki düzenlemelerin kapsamına girmektedir (*Schenk/İsviçre*, 12 Temmuz 1988, §§ 45-46, seri A n° 140, ve *Teixeira de Castro/Portekiz*, 9 Haziran 1998, § 34, *Kararlar Dergisi* 1998-IV).

(...)

100. Susma hakkı ve kendi mahkumiyetine katkıda bulunmama hakkı ihlal edilmek suretiyle elde edilen delilin kullanılması konusunda Mahkeme, Sözleşme'nin 6. maddesindeki adil yargılanma usulü kavramının merkezinde yer alan bu hakların, genel olarak kabul edilmiş uluslararası normlar olduğunu hatırlatmaktadır. Bunların varlık nedeni, sanığı yetkililerin haksız zorlamalarına karşı korumak ve böylece adli hatadan kaçınılmasına katkıda bulunarak Sözleşme'nin 6. maddesinin amaçlarını yerine getirmektir. Özellikle kendi mahkumiyetine katkıda bulunmama hakkı, bir ceza davasında iddia makamının, sanığın iradesine aykırı bir şekilde baskı ve zorlama yöntemleriyle elde edilmiş delillere başvurmadan iddiasını kanıtlamayı öngörmektedir (bkz., özellikle, *Saunders*, yukarıda adı geçen karar, § 68, *Heaney ve McGuinness*, yukarıda adı geçen karar, § 40, *J.B./İsviçre*, n° 31827/96, § 64, CEDH 2001-III, ve *Allan/Birleşik Krallık*, n° 48539/99, § 44, [CEDH 2002-IX]).

101. Bir prosedürün kendi kendini suçlamama hakkının özüne zarar verip vermediğini belirlemek için Mahkeme özellikle şu unsurları dikkate almak zorundadır : delil elde etmek için kullanılan zorlamanın niteliğini ve derecesini, prosedür kapsamında ilgili güvencelerin varlığını ve bu şekilde elde edilen delillerin kullanılmasını (bkz., örnek olarak, *Tirado Ortiz ve Lozano Martin/İspanya* (kabuledilebilirlik ile ilgili karar), n° 43486/98, CEDH 1999-V, *Heaney ve McGuinness*, yukarıda adı geçen karar, §§ 51-55, ve *Allan*, yukarıda adı geçen karar, *ibidem*).

102. Ancak Mahkeme'nin yerleşik içtihatlarına göre, kendini suçlamama hakkı öncelikle bir sanığın susma hakkına saygı ile ilgilidir. Sözleşme'ye Taraf Devletlerin hukuk sistemlerinde ve başka yerlerde genel olarak kabul edildiği şekilde bu hak,

şüphelinin iradesinden bağımsız olarak varolan ve zorlayıcı yetkilere başvurarak elde edilen verilerin kullanılmasına kadar yayılmamaktadır (...)

(...)

113. Mahkeme'nin görüşüne göre, bu davadaki söz konusu deliller, yani kusturucu bir maddenin zorla verilmesi sonucunda elde edilen başvurunun vücudunda saklanan uyuşturucular, şüphelinin iradesinden bağımsız olarak varolan veriler kategorisine girmekte ve bunların genel olarak bir ceza prosedüründe kullanılması yasaktır. Ancak birçok unsur bu davayı, *Saunders* davasında belirtilen örneklerden ayırmaktadır. İlk olarak, *Funke* ve *J.B./İsviçre* davalarında şikayet edilen tedbirler gibi, kusturucu bir maddenin verilmesi, başvurunun iradesine aykırı bir şekilde maddi deliller elde etme amacındaydı. Tam tersine *Saunders* davasında belirtilen fiziki unsurlar, örnek olarak, vücutta alkol veya uyuşturucu olup olmadığını tespit etmek için adli tıp analizi amacıyla zorlama ile elde edilmektedir.

114. İkinci olarak bu davada kullanılan zorlama, *Saunders* davasında belirtilen unsurları elde etmek için normal olarak gerekli zorlama derecesinden tamamen farklıdır. Bu unsurları elde etmek için şüpheli passif bir şekilde kendi vücut bütünlüğüne küçük bir zarar verilmesine katlanmak zorundadır (örnek olarak, kan, saç veya vücuttan parçalar alınması) ve her ne kadar aktif katılımı istense de, *Saunders* davasından bunun sadece normal organik işleyişle alakalı olduğu sonucu çıkmaktadır (örnek olarak nefes, idrar veya ses tahlilleri). Buna karşın başvuru bu davada aranan unsurları kusak atması için zorlanmıştır ; bu durum burnundan bir borunun zorla konulması ve organizmasında patolojik bir rahatsızlığı provoke edecek bir katkı maddesinin yerleştirilmesini zorunlu kılmıştır. Mahkeme'nin yukarıda belirttiği gibi, bu müdahale şahsın sağlığı için risk oluşturmaktaydı.

115. Üçüncü olarak bu davada deliller 3. maddeye aykırı bir şekilde elde edilmiştir. Başvurunun durumunda kullanılan yöntem çarpıcı bir şekilde, örnek olarak nefes veya idrar tahlillerini yapmak için, uyguladığımız yöntemden farklıdır ve bu tür tahliller istisnai durumlar hariç olmak üzere 3. maddeyi çiğnemek için gerekli olan asgari ağırlık düzeyine ulaşmamaktadır. Bununla birlikte, her ne kadar bu prosedürler şahıs tarafından özel yaşam hakkının kullanımına bir müdahale oluştursa da, bu prosedürler genel olarak, 8 § 2 madde anlamında cezai suçların önlenmesi için gereklidirler (bkz., özellikle, *Tirado Ortiz ve Lozano Martin*, yukarıda adı geçen kabuledilebilirlik ile ilgili karar).

116. (...) kendi mahkumiyetine katkıda bulunmama hakkı bu davadaki prosedürün yürütülmesine uygulanmaktadır.

117. Bu hakkın çiğnenip çiğnenmediğini belirlemek için Mahkeme sırasıyla aşağıdaki faktörleri dikkate alacaktır : delil elde etmek için kullanılan zorlamanın niteliğini ve derecesini; söz konusu suçun takibatı için kamu çıkarının ağırlığını; prosedür kapsamında ilgili güvencelerin varlığını ve bu şekilde elde edilen delillerin kullanılmasını. »

c) Mahkeme'nin taktiri

53. Başvurucular susma hakkı ile kendi kendini suçlamama hakkının mutlak haklar olduğunu ve bir sanığa kendi iradesine aykırı ve kendisini suçlayıcı bir beyanda bulunmak için kendisine doğrudan doğruya herhangi

bir şekilde baskı yapılmasının, bu hakların özüne zarar verdiğini savunmaktadır. Mahkeme bu tezi kabul edememektedir. Başvurucuların belirttiği gibi, şu ana kadar, bir şüpheliyi veya bir potansiyel şüpheliyi kendi mahkumiyetine katkı sağlayacak bilgiler vermeye mecbur kılmak için « doğrudan zorlamanın » yapıldığı tüm davalarda Mahkeme'nin, kendi kendini suçlamama hakkının ihlal edildiği sonucuna vardığı doğrudur. Ancak bu durumdan, her türlü doğrudan zorlamanın otomatik olarak ihlale neden olacağı sonucu çıkmamaktadır. 6. maddede ifade edilen adil yargılanma hakkının herhangi bir askıya alma tedbirine maruz kalamayacağı doğrudur ; ancak bu kavramın belirlenmesi bir tek ve değişmez kurala bağlanamamaktadır ; tam tersine, bu durum her davanın şartlarına göre yapılmaktadır. Bu anlayış, susma hakkı özel durumu bağlamında *Heaney ve McGuinness* davasında ve yakın tarihte, *Jalloh* davasında teyid edilmiştir. *Jalloh* davasında Mahkeme, başvurucunun kendi mahkumiyetine katkıda bulunmaması hakkının ihlal edilip edilmediğine karar vermek için dayandığı faktörleri belirtmiştir.

54. Başvuruculara göre *Jalloh* davası halihazır davadan ayrılmaktadır çünkü, *Jalloh* davası zorlama ile suçlayıcı beyanlar elde etme ile ilgili değildir, ama nefes, idrar ve kan tahlilleri gibi *Saunders* davasında belirtilen tipteki « maddi » delillerin kullanılması ile ilgilidir ve dolayısıyla bu davada ifade edilen kurala bir istisna oluşturmaktadır. Mahkeme *Jalloh* davasının olaylara ilişkin şartlarının halihazır davadan farklı olduğunu kabul etmektedir ancak, Mahkeme başvurucuların argümanları ile ikna olmamıştır. Her ne kadar bir taraftan, suçlayıcı beyanlar elde etmek için zorlamaya başvurma ile diğer taraftan, suçlayıcı nitelikteki « maddi » deliller elde etmek arasında açık bir ayrım her davada ortaya konulabilse de Mahkeme, *Jalloh* davasının *Saunders* davasında ifade edilen « maddi » deliller ile ilgili istisnaya bağlı olmadığını belirtmektedir. Tam tersine Mahkeme, bu davanın suçlayıcı deliller elde etme amacıyla olan bir zorlamanın olduğu davaları kapsamaması için, *Funke* ve *J.B./İsviçre* davalarında geniş bir şekilde tanımlanan kendi kendini suçlamama hakkı gibi kabul edilmesi gerektiğini söylemiştir (*Jalloh*, yukarıda adı geçen karar, §§ 113-116 yukarıda tekrar yazılmış).

55. *Jalloh* kararında ifade edilen ilkeler ışığında ve başvurucuların susma hakları ile kendi kendilerini suçlamama haklarının özüne bir müdahale olup olmadığını belirlemek için Mahkeme, delil elde etmek için kullanılan zorlamanın niteliğini ve derecesini, prosedür kapsamında ilgili güvencelerin varlığını ve bu şekilde elde edilen delillerin kullanılmasını incelemeye çalışacaktır.

56. Sayın O'Halloran'ın durumunda delil elde etmek için ve Sayın Francis'in durumu için bu delilleri elde etmeye çalışmak için kullanılan zorlamanın niteliği ve derecesi, başvuruların herbirinin eline geçen cezai takip notunda belirtilmiştir. Başvurucuların ikisi, araçların sahibi olarak belirtilen zamanda direksiyonda olan şahsın ismini ve adresinin tamamını

belirtmeleri gerektiği ve bu bilgilerin verilmemesinin 1988 tarihli yasanın 172. maddesine göre 1 000 GBP para cezası ve sürücü belgesinin tamamen alınması veya sürücü belgesinden üç puan indirilmesi ile cezalandırılan ceza hukuku kapsamında bir suç oluşturduğu konusunda bilgilendirilmişlerdir.

57. Mahkeme burada, bilgilerin verilmemesi durumunda tehdit olarak para cezalarının verildiği veya kesildiği davalarda olduğu gibi doğrudan bir zorlamanın söz konusu olduğunu kabul etmektedir. Bu davada zorlama, bir araç sahibinin bazı şartlarda aracı kullanan şahıs ile ilgili bilgiler vermesi zorunluluğunu özellikle öngören 1988 tarihli yasanın 172. maddesine uygun olarak yapılmıştır. Mahkeme, her ne kadar zorlama ve söz konusu suçlar « cezai » nitelikte olsalar da zorlamanın – Özel Konsey önünde *Brown/Stott* davasında Lord Bingham tarafından kullanılan ifadeler kullanılırsa (yukarıdaki paragraf 31) – aşağıdaki ifadelerden çıkmaktadır : « [m]otorlu taşıt sahibi olan ve süren tüm şahıslar, bunu yaparlarken, bir düzenlemeye tabi olduklarını bilmektedirler. Bu düzenleme araba sahibi olmanın veya kullanmanın bir ayrıcalık olduğundan veya devlet lehine bir avantaj sağladığından dolayı değil, ama araba sahibi olmanın veya kullanmanın (örnek olarak ateşli silah kullanmak gibi (...)) ağır yaralar yaratma riski olduğu için uygulanmaktadır ». Motorlu taşıt sahibi olmayı veya sürmeyi seçen her şahsın, motorlu taşıtlara uygulanan düzenlemenin parçası olan bazı sorumlulukları ve yükümlülükleri kabul ettiği farzedilir. Birleşik Krallık'ta yürürlükte bulunan hukuki düzenlemede, karayolu ile ilgili suçlar işlendiği zaman bu sorumluluklar, suçun işlendiği sırada aracı süren şahsın kimliği konusunda makamlara bilgi verme konusunda yükümlülük içermektedir.

58. Ayrıca, halihazırda söz konusu olan her iki durumda uygulanan zorlama, polisin yapmasına izin verdiği soruşturmanın sınırlı niteliğiyle belirlenmektedir. Gerçekten de 172 § 2 a) maddesi, bu hükmün uygulandığı bir suçun bir aracın sürücüsü tarafından işlenmesinden şüphelenildiği zaman ortaya çıkmaktadır ve polise sadece « sürücünün kimliği konusunda » bilgiler isteme imkanı vermektedir. Dolayısıyla bu bilgiler açıkça, başvuruçunun yasadan kaynaklanan yetkilere tabi bir şekilde « servis[i] ilgilendiren işlemler ile ilgili (...) belge ve dökümanlar » (*Funke*, yukarıda adı geçen karar, § 30) veya « vergilendirme için önem arzeden dökümanlar vs., » (*J.B./İsviçre*, yukarıda adı geçen karar, § 39) vermeyi zorunlu kılan daha önceki davalara oranla daha sınırlıdır. *Heaney ve McGuinness* davasında başvuruçular « belirli bir dönem [yaptıkları] fiiller ve [gerçekleştirdikleri] seyahatleri konusunda hesap vermek zorundaydılar » (§ 24) ve *Shannon* davasında soruşturmacıların soruşturma ile bağlantılı olduklarını düşündükleri tüm sorunlarla ilgili bilgiler (avukatlık meslek sırrının dikkate alınması için küçük bir sınırlama ile) istenebilmekteydi (bkz., yukarıda adı geçen *Shannon* kararının 23. paragrafında bulunan referanslar). *Weh* davasında başvuruçudan istenen bilgiler bu davada olduğu gibi, « belirli bir tarihte (...) motorlu aracı kullanan kişinin kimliği ile

bilgiler (...) » (§ 24) ile sınırlıydı. Mahkeme bu davada, başvuru hakkında herhangi bir soruşturmanın olmadığı veya düşünülmediği gerekçesiyle Sözleşme'nin 6. maddesinin ihlal edilmediği sonucuna varmıştır. Mahkeme, sadece basit bir bilgi verme zorunluluğunun – yani aracını süren sürücünün kimliği – başlı başına suçlayıcı olmadığını kaydetmiştir (*Weh*, yukarıda adı geçen karar, §§ 53-54). Bununla birlikte Lord Bingham'ın *Brown/Stott* kararında (yukarıdaki paragraf 31) belirttiği gibi, 172. maddenin cezai suçların oluşumu için iddia edilen olaylar konusunda sorgunun uzatılmasına izin vermemektedir ve sorulan soruya cevap verilmesinin reddedilmesi için verilen ceza, « makuldür ve hürriyetten mahrumiyeti » içermemektedir.

59. *Jalloh* davasında Mahkeme, prosedürdeki güvencelerin varlığını saymıştır. 1988 tarihli yasanın 172. maddesinde öngörülen zorlayıcı tedbirlerin uygulandığı durumda Mahkeme, şoförün kimliğini bilmediğini ispatlamayı başaran ve bu konuda mantıklı çabalarla bilgi sahibi olamayan araç sahibinin, 172 § 4 maddesine göre suçlu duruma düşmediğini belirtmektedir. Böylece suç, objektif sorumluluğa dayanmamaktadır ve dolayısıyla az güvenilir olan itiraf riski azdır.

60. Başvurucuların beyanlarının kullanılması ile ilgili olarak, aracın direksiyonunda olduğunu beyan eden Sayın O'Halloran'ın beyanları, 1988 tarihli karayollarında işlenen suçların failleri ile ilgili yasanın 12 § 1 maddesine göre (yukarıdaki paragraf 27) delil olarak kabul edilmiştir ve başvuru usulüne uygun olarak aşırı hızdan dolayı mahkum olmuştur. Davada başvuru, 1984 tarihli polis ve cezai konularda delil ile ilgili yasanın 76 ve 78. maddelerine dayanarak itiraz etmiştir ama bir sonuç alamamıştır. Soruşturma makamlarına, makul şüphenin ötesinde suç delilini olağan hukuk kapsamındaki prosedürde ortaya koymak kalmıştır. Bu prosedür tartışma konusu olan, baskı ile veya kabul edilmeyecek herhangi bir yöntemle elde edilen delillerin kullanılmasına karşı güvenceler içermektedir (ancak bu prosedür 172. maddenin uygulanmasıyla verilen beyanların kabuledilebilirliğine itiraz etmeye imkan vermemektedir) ve sanık ifade verebilmekte ve arzu ederse tanık dinletebilmektedir. Yine aynı şekilde *Brown/Stott* davasında belirtildiği gibi, sürücünün kimliği sadece aşırı hız suçunun unsurlarından birini oluşturmaktadır ve sadece 172 § 2 a) maddesi kullanılarak elde edilen bilgiler temelinde esasa ilişkin bir yargılamada bir mahkumiyetin verilmesi söz konusu değildir.

61. Sayın Francis istenen bilgileri vermeyi reddettiği için, kendisinin hiçbir beyanı sonraki prosedür kapsamında kullanılmamıştır. Bu nedenle aşırı hız suçu ile ilgili prosedürün hiçbir zaman devamı gelmemiştir. Bir ceza yargılaması kapsamında beyanların kullanılması sorunu ortaya çıkmamaktadır, çünkü başvuru istenen bilgileri vermeyi reddetmesi bir delil olarak kabul edilmemiştir ; ama bu reddin kendisi başlı başına suç oluşturmıştır (*Allen/Birleşik Krallık* (kabuledilebilirlik ile ilgili karar), n° 76574/01, CEDH 2002-VIII).

62. Davanın tüm şartlarını, özellikle söz konusu düzenlemenin özel niteliğini ve 1988 tarihli yasanın 172. maddesine göre cezai soruşturma notunda istenen bilgilerin sınırlı niteliğini dikkate alan Mahkeme, başvurucuların susma hakları ile kendi mahkumiyetlerine katkıda bulunmama haklarının özüne zarar verilmediği kanaatindedir.

63. Bu nedenle Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi ihlal edilmemiştir.

C. Sözleşme'nin 6 § 2 maddesi

64. Başvurucular kendi beyanlarında Sözleşme'nin 6 § 2 maddesini ve masumiyet karinesini öne sürmüşlerdir ama bu madde kapsamında ayrı bir şikayet ortaya atmamışlardır.

65. Mahkeme, Sözleşme'nin 6 § 2 maddesi anlamında aynı hiçbir sorunun incelenmesine gerek olmadığı kanaatindedir.

BU GEREKÇELERLE, MAHKEME

1. Onbeş oya karşı iki oyla Sözleşme'nin 6 § 1 maddesi ihlal edilmediğine ;
2. Oybirliğiyle, Sözleşme'nin 6 § 2 maddesi altında ayrı herhangi bir sorunun olmadığına

Karar vermektedir.

Fransızca ve İngilizce olarak hazırlanan bu karar, Strazburg İnsan Hakları Sarayında, 29 Haziran 2007 tarihinde, açık duruşmada ilan edilmiştir.

Vincent Berger
Hukuk danışmanı (Jurisconsulte)

Jean-Paul Costa
Başkan

Sözleşme'nin 45 § 2 maddesi ve İçtüzüğün 74 § 2 maddesi gereğince, aşağıda sunulan ayrık oylar bu karara eklenmiştir :

- Yargıç Borrego Borrego'nun ayrık oy yazısı ;
- Yargıç Pavlovski'nin karşı oy yazısı ;
- Yargıç Myjer'in karşı oy yazısı.

J.-P.C.
V.B.

« Ayrık oy yazıları çevrilmemektedir ancak bu ayrık oy yazıları, İngilizce ve/veya Fransızca olan ve Mahkeme'nin içtihat veritabanı HUDOC üzerinden ulaşılabilen kararın orjinal dil(ler)inde bulunmaktadır. »

© **Avrupa Konseyi/Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 2012.** Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin resmi dilleri Fransızca ve İngilizce'dir. Bu çeviri, Avrupa Konseyi'nin insan haklarına destek Fonu'nun desteğiyle hazırlanmıştır (www.coe.int/humanrightstrustfund). Mahkeme'yi bağlamamaktadır ve Mahkeme, kalitesi konusunda herhangi bir sorumluluk kabul etmemektedir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarının veritabanı olan HUDOC üzerinden (<http://hudoc.echr.coe.int>) veya HUDOC'un bildirdiği başka veritabanları üzerinden yüklenebilir. Davanın isminin tamamen yazılması, yukarıdaki telif hakkıyla ilgili ifadeler kullanılması ve insan haklarına destek Fonu'na referans yapılması şartıyla ticari olmayan amaçlarla kullanılabilir. Bu çevirinin tamamını veya bir kısmını ticari amaçlarla kullanmak isteyen herkesin, bu durumu belirtilen adrese bildirmesi rica olunur: publishing@echr.coe.int.

© **Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012.** The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© **Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012.**

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund) Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne

souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante : publishing@echr.coe.int.